

Anmeldelser.

Carl Svenstrup: »Grenaa Bys Historie«. I—III. 1933—48.

I omtrent en menneskealder har bibliotekar Carl Svenstrup dyrket sin fødeby Grenaa's historie. Resultatet foreligger nu i en mægtig 3 binds skildring på ca. 1800 store sider forsynet med en rigdom af billeder.

Værkets 1. og 3. bind er udkommet i hefter i årene 1933—48. Første bind behandler byens historie indtil ca. 1800. Andet bind er udsendt samlet og blev udgivet af byrådet i 1945 som et jubilæumsskrift i anledning af 500-året for tildelingen af byens ældste privilegier. Dette bind indeholder på sine første 74 sider i kort sammendrag det samme, som i 1. bind behandles på den tidobbelte plads. Resten af 2. bind skildrer tiden fra ca. 1800 til nutiden. Og endelig giver forfatteren i 3. bind, der for øvrigt udkom først, en personalhistorisk-topografisk gennemgang af samtlige ejendomme på Søndergade, Torvet og Storegade.

Det er et imponerende arbejde, forfatteren har præsteret. Den trykte litteratur har han som bibliotekar indgående kendskab til, og han har ingen møje skyet for at samle oplysninger fra utrykt materiale og folkemunde. Dertil kommer den indfødtes personlige kendskab til de steder og mange af de personer, han skriver om. Når her til føjes, at forfatteren forstår at fortælle, så at også andre end Grenaa's borgere, som forfatteren først og fremmest har haft for øje, kan læse skildringen med fornøjelse, vil det forstås, at der her foreligger et værk, som man med glæde hilser velkommen i købstadshistoriernes række.

Bogens gode sider står fast. Men det udelukker ikke, at enkeltheder i denne som i andre historiske bøger kan være fejlagtige eller gøres til genstand for diskussion.

Det vil i alt fald kunne siges, at værket er *for* bredt anlagt. Et halvt hundrede sider om egnens geologi og arkæologiske forhold, om landsbykirker og herregårde hører ikke hjemme i en skildring af Grenaas historie. Det samme gælder et længere afsnit om Øm kloster.

Dispositionen i 1. bind er ikke god. I stedet for en saglig inddeling, hvor forfatteren inden for hvert afsnit arbejder sig frem fra de ældste tider til 1700 eller 1800 for derefter i næste afsnit atter at begynde med middelalderen og gå frem til den nyere tid, ville en mere roligt fremadskridende kronologisk ordning af stoffet have været at foretrække. Og noget desorienteret bliver man ved i 1. bind, der går til ca. 1800, pludselig at støde på en — for øvrigt udmærket — skildring af Grenaakredsens politiske historie fra grundlovens givelse til nutiden. Dette og et par andre afsnit var egentlig beregnet til 2. bind (jubilæumsskriftet), men måtte i 1945 udgå på grund af papirmangel, hvorefter de er blevet hæftet på 1. bind.

Den noget uheldige disposition af 1. bind hænger til dels sammen med værkets udgivelse i hefter. Det kan være rart at se resultater og at få noget fra hånden; men i almindelighed er hefteudgivelse meget uheldig. Det kan ikke undgås, at der under arbejdet dukker kilder op, som man ikke havde observeret ved arbejdets begyndelse. Resultatet bliver rettelser og gentagelser, en ulempe, som heller ikke er undgået i nærværende værk.

Langt bedre er 2. bind. Dispositionen er klarere, og forfatteren har givet en meget læseværdig fremstilling af det nye Grenaas tilblivelse i det 19. og 20. århundrede, en periode, som man ellers sjældent ser behandlet således, at man kan udholde at læse om den.

I 3. bind giver dispositionen sig af sig selv. Med forfatteren ved hånden vandrer man gennem Søndergade, over Torvet og videre ad Storegade, og i hvert hus kigger man ind og hører om de skiftende beboere. Enhver, der har prøvet at følge en købstadejendoms ejerrække tilbage fra nutiden til grundtaksten 1682, vil vide at vurdere det store arbejde, forfatteren har udført ved at følge ikke mindre end 62 ejendommers historie så langt tilbage, som det har været gør ligt. Bindet indeholder et par udførlige stam-

tavler¹⁾ og i det hele taget et mylder af personalhistoriske oplysninger. Skade da, at personregisteret ikke medtager alle bogens navne, men kun de vigtigste.

Carl Svenstrup er detaillernes mand. Men overblikket mangler. De store linier i byens udvikling træder ikke frem. Særlig beklageligt er det, at byens næringsliv, handel, håndværk og landbrug, slet ikke behandles i sammenhæng. I den forbindelse kan det bemærkes, at forfatteren ikke ses at have benyttet en så vigtig kilde til byens økonomiske historie som toldregnskaberne, der for Grenaaes vedkommende haves helt tilbage til 1661. Forfatteren har forstået at lade kilderne tale; men han har undladt den anden side af sagen, der er mindst lige så vigtig, nemlig at stille spørgsmål til kilderne. Hvordan der skal spørges, vil man kunne se et lærerigt eksempel på i Johan Hvidtfeldts afhandlinger om Vejle i »Vejle Amts Aarbøger« 1932—33 og 1935.

Forfatteren stiller et 4. bind i udsigt, der som en fortsættelse af 3. binds gennemgang af ejendommene på byens torv og to af dens gader skulle behandle de øvrige gader, Lillegade, Østergade, Nørregade og smågaderne. Det må meget ønskes, at forfatteren bliver i stand hertil, og at han da samtidig vil tage byens næringsliv op til behandling.

Selv om der således kan rettes en del indvendinger mod værket, må det dog ikke tilsløre, at Carl Svenstrups »Grenaa Bys Historie« er et både interessant og fortjenstfuldt værk.

Carl Lindberg Nielsen.

Victor Hermansen og Peter Holm: Østjydske Øl.

I anledning af Østjydske Bryggeriers 50-års jubilæum har virksomheden udgivet en bog, der giver en række kulturhistoriske træk af øllets historie herhjemme. Det

¹⁾ Til stamtavlen side 129 kan gives den rettelse, at sognepræst Povl Winthers hustru ikke er datter af provst Ove Broch i Grenaa, men af præsten Jens Broch i Ølgod-Strellev (Nørre Dyrs herreds gejstlige skifteprotokol 1730—77, folio 34, Landsarkivet i Viborg).